

LES ACTIVITATS ARTÍSTIQUES I CULTURALS AL SRC DRETA EIXAMPLE: Beneficis percebuts i impacte en la inserció comunitària

Rovira Rovira, Mercè; Llobet Josa, Susanna; Osuna Rodríguez, Paula; Herrera Sánchez, Desiree; Mediavilla Berrio, Jorge
SERVEI DE REHABILITACIÓ COMUNITÀRIA DRETA EIXAMPLE

INTRODUCCIÓ

Els Serveis de Rehabilitació Comunitària (SRC) són dispositius sanitaris especialitzats que ofereixen accions i tècniques de rehabilitació psicosocial a persones amb trastorns mentals i/o addiccions, basant-se en el paradigma de la recuperació, que posa en valor les capacitats i el desenvolupament d'habilitats (Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2020).

En la definició de salut mental proporcionada per l'OMS, veiem que s'inclou la contribució i integració de l'individu en la seva comunitat (2025) com a un aspecte important del benestar. Això fonamenta que la participació en la pròpia comunitat, entre altres àrees ocupacionals, sigui un dels aspectes clau durant el procés de recuperació.

Diversos estudis destaquen el potencial de l'art com a eina terapèutica en salut mental. Segons Lam Campos (2023), la creativitat pot afavorir l'expressió emocional, estimular la ment i generar un sentit de propòsit. En la mateixa línia, Funes i Pedrido (2013) afirmen que "crear artísticament és subjectivar la realitat, donant forma a una nova realitat que revela la mirada singular de cada persona afectada" i segons Hernández i Monterio-Rios (2016, citat a Lorenzo, 2021) l'art i les activitats creatives són reconegudes com un accelerador dels processos de rehabilitació.

Del Río Diéguez et al. (2024) assenyalen que molts participants expressen sensacions de relaxació i benestar, cosa que troben agradable i tranquil·litzadora. Aquesta percepció subjectiva dels participants justifica la incorporació d'aquestes eines com a elements terapèutics, i dona sentit a l'estudi present.

OBJECTIU

Analitzar l'impacte de la participació en activitats artístiques i culturals sobre el benestar emocional i la percepció subjectiva de millora de les persones ateses al SRC Dreta de l'Eixample, així com identificar possibles diferències en la inserció comunitària.

MÈTODE

Consta d'una valoració subjectiva i una anàlisi comparativa amb metodologia observacional i retrospectiva.

1. Valoració subjectiva:

Mostra: 44 usuaris/es del SRC que van participar de forma continuada en activitats artístiques i creatives entre gener de 2023 i juny de 2025. Durant juliol-agost de 2025, se'ls va administrar un qüestionari elaborat pel servei per recollir valoracions subjectives sobre beneficis percebuts (estat d'ànim, relaxació, motivació, autoestima i socialització).

2.-Anàlisi comparativa:

- Comparació entre dues cohorts de persones donades d'alta de Gener de 2023 a Juny de 2025:
 - Participants en activitats artístiques del SRC (N=29)
 - No participants (N=44)
- Es va analitzar la diferència en la inserció a recursos comunitaris, formatius i laborals durant l'últim trimestre del període d'estada de cada persona.

Activitats analitzades: Taller d'art al Cercle Artístic Sant Lluc, Taller artístic al CC la Farinera, Projectes audiovisuals a Torrebarrina, Expressió escrita, Grup d'expressió artística, Apropacultura, Agenda cultural, Enganxa't al ganxet, Comitè de Fira i Taller de creació.

RESULTATS

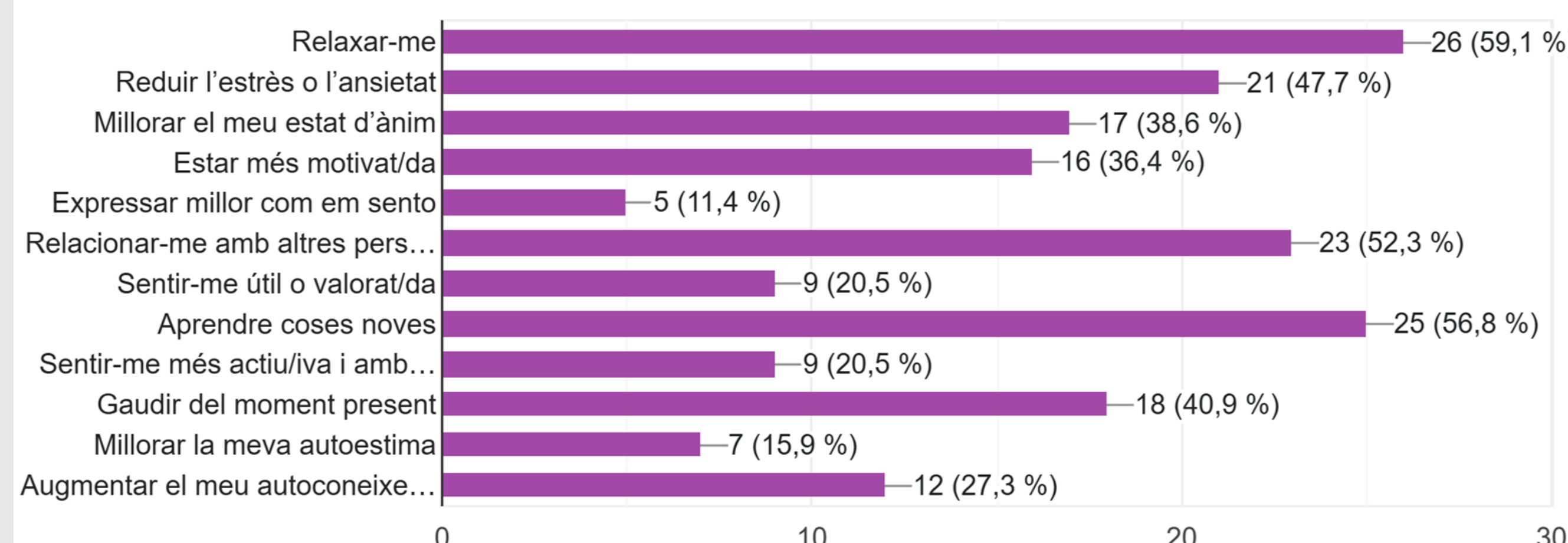
1. Valoració subjectiva: de les 44 persones enquestades, la gran majoria reporten beneficis significatius d'aquest tipus d'activitats:

El 95,4% considera que les activitats han ajudat en la seva recuperació personal. El 88,6% informa de millores en l'estat d'ànim després de participar-hi.

El 79,5% percep que les activitats els han ajudat a percebre les experiències difícils de manera més positiva. El 95,5% es mostra motivat a participar-hi de nou i el 81,6% les recomanaria a altres persones. En les preguntes obertes apareixen opinions com "crear et porta a estar present".

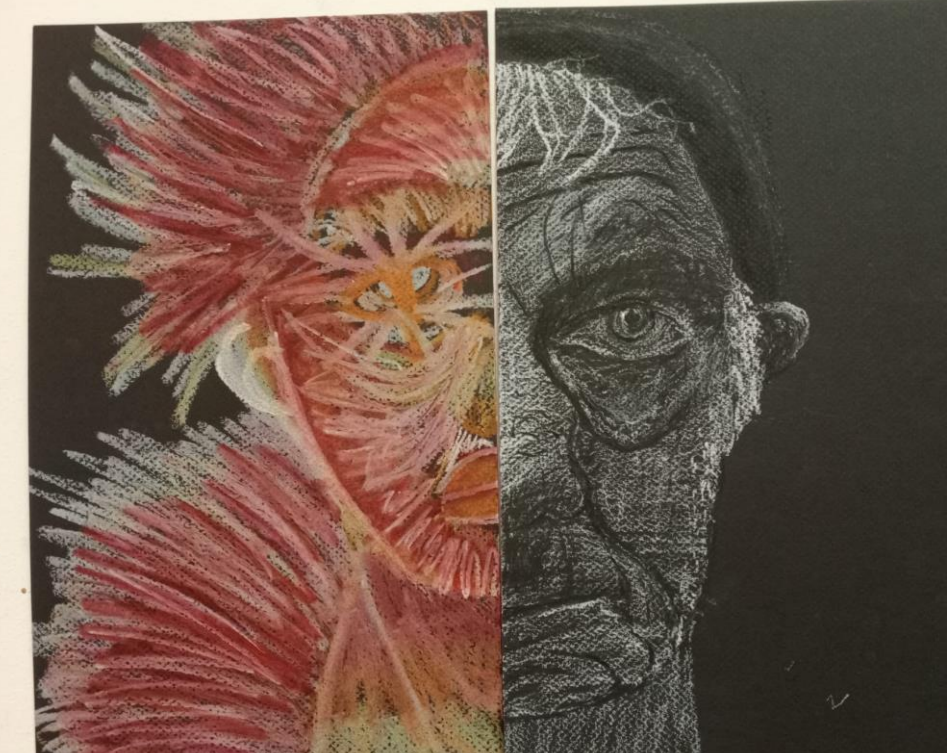
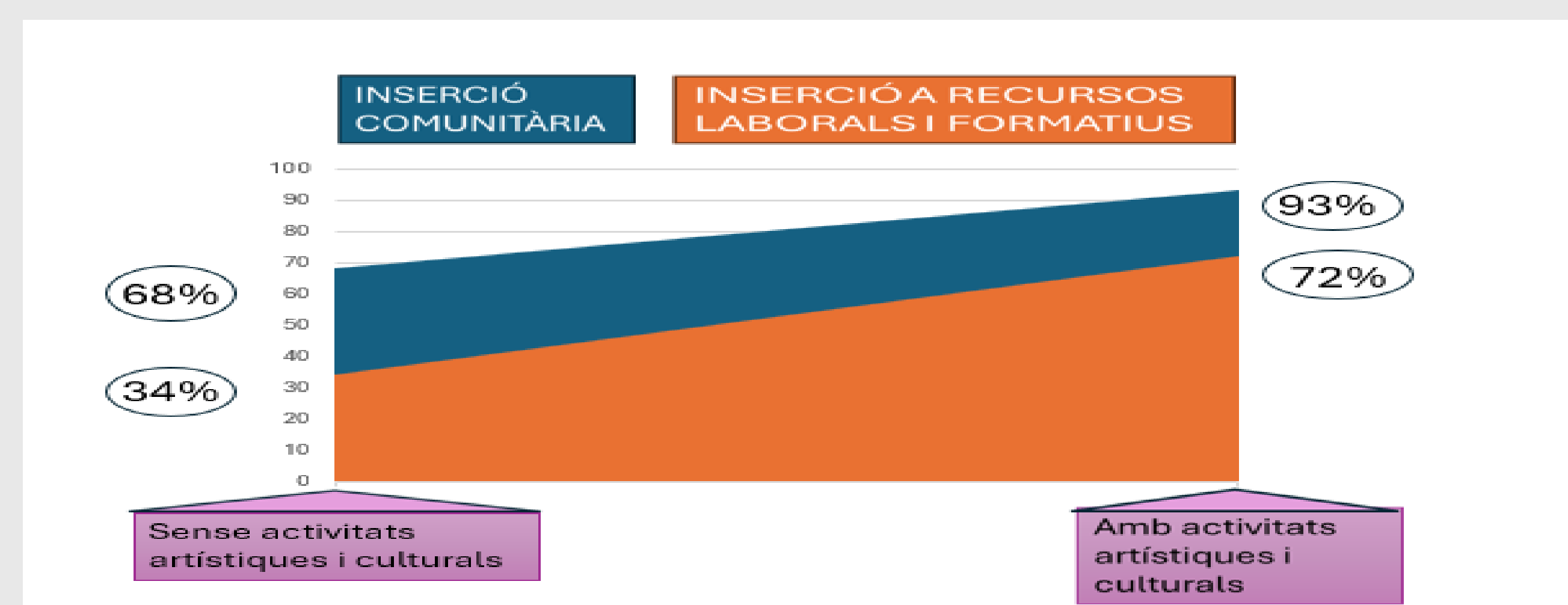
Resultats d'altres beneficis percebuts:

2. Participar en aquestes activitats m'ha ajudat a... (Marca totes les opcions que consideris certes)
44 respuestas

2. Inserció comunitària: Els usuaris donats d'alta que van assistir a aquest donen millors resultats en la inserció tant a recursos comunitaris (un 25% més) com a recursos formatius i laborals (38% més) respecte dels usuaris que no hi van assistir.

Diferències en els percentatges d'inserció comunitària de les persones donades d'alta:

"Tal vez, si pudiera hablarte de si fuera cierto que el poder del arte, bien nos pudiera salvar"
Roberto Iniesta

CONCLUSIONS

Les activitats artístiques i culturals afavoreixen el benestar emocional i donen suport a la recuperació personal. Les persones que hi participen presenten més possibilitats d'inserció comunitària, fet que suggereix que aquestes activitats poden constituir un element clau i complementari dins de les intervencions de rehabilitació psicosocial i potenciar els resultats. Tal com afirma Mimura, M. (2024) l'artteràpia pot desenvolupar un paper important en el tractament i el benestar de les persones amb trastorns mentals; a més que la implicació en projectes artístics i creatius afavoreix l'augment d'autonomia, els beneficis dels quals es reflecteixen en diversos contextos i ocupacions significatives (Lorenzo, 2021). Per això es recomana mantenir i ampliar la seva presència als programes de rehabilitació psicosocial.

BIBLIOGRAFIA

- Del Río Diéguez, M., Peral Jiménez, C., Sanz-Aránguez Ávila, B., & Bayón Pérez, C. (2024). La arteterapia como recurso terapéutico integrado en programas de salud mental: Componentes, efectos y vías de integración. Arts in Psychotherapy, 91, 102215. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2024.102215>
- Funes, M., & Pedrido, R. (2013). El arte en el tratamiento y rehabilitación de personas con padecimientos mentales. A V Congreso Internacional de Investigación y Práctica Profesional en Psicología. XX Jornadas de Investigación. Noveno Encuentro de Investigadores en Psicología del MERCOSUR: Actas – Estudios interdisciplinarios y nuevos desarrollos: Trabajos libres (pp. 74–77). Facultad de Psicología, Universidad de Buenos Aires. <https://www.aacademica.org/000-054/19>
- Generalitat de Catalunya, Departament de Salut.(2020) Serveis de rehabilitación comunitaria a Catalunya. Consell Assessor de Salut Mental i Addiccions. <https://catsalut.gencat.cat/>
- Lam Campos, M. L. (2023). La importancia de la creatividad para la salud mental. Ciencia y Písiqe, 2(2), 115–123. <https://doi.org/10.59885/cienciaypsique.2023.v2n2.05>
- Lorenzo Varela, I. (2021). Beneficios de las terapias artísticas en las ocupaciones de las personas con problemas de salud mental. TFG Grado Terapia Ocupacional. Repositorio Univesidade Coruña. <http://hdl.handle.net/2183/29409>
- Mimura, M. (2024). Art brut and mental aberrations [Art Brut and Mental Aberrations]. Brain and Nerve, 76(12), 1319–1327. <https://doi.org/10.11477/mf.1416202783>